

Slovenski Dom.

Nápredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja do konca tega leta 1 K za Avstro-Ogrsko, 1 marko za Nemčijo, 2 liri za Italijo in $\frac{1}{2}$ dolarja za Ameriko.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisopna petit-vrsta 20 vin., vsa stran 60 K, pol strani 30 K, četr strani 15 K, osminka strani 8 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo „Slovenskega Doma“ v Ljubljani, Knafljeva ulica št. 5 I. nadstr. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo upravnistvu „Slov. Doma“ v Ljubljani.

Klerikalci in naša šolska družba.

Naši klerikalci vpijejo, da je postala »Družba sv. Cirila in Metoda« svobodomiselná, radikalna in brezverska. To je seveda laž, res pa je, da se jim družba ne da komandirati, kakor bi oni radi. Ker ji s pošteni sredstvi ne morejo do živega, — so posegli po svoji stari navadi po laži, obrekovanju in natolcevanju, prepričani, da se bo nad tako revolversko in ostudno pisavo zgražalo nerazsodno ljudstvo, misleč, da je vse to resnica, kar pride iz blagoslovljenih rok in na katoliški podlagi. Klerikalci hočejo zanetiti sovraštvo in prepir med ljudstvom. Tega so najbolj veselí, ker s tem raste njihova moč, nerazsodno ljudstvo je z njimi, ker verjame njihovim lažem, da je vera v nevarnosti. Temeljní nauki krščanstva: resnica, miroljubnost, ponižnost, skromnost, ljubezen do bližnjega in zgledno življenje je klerikalcem deveta briga. Krščanske resnice so jako lepe, a »Domoljub« in »Slovenec« kot katoliški glasili jih nočeta poznati. V umazane strankarske namene se zlorablja vera na najostudnejši način — in to je kuga, ki zastruplja našo javnost. Danes imajo propadle, breznačajne, hinavske in podle duše že med preprostim narodom glavno besedo. In to je narodu v pogubo. Na vero, značajnost, moštvo in moralo se danes ne ozira prav nič, klerikalno strankarstvo je danes moderno, vse drugo je nič. Ali je potem čudno, da ljudje, ki opazujejo to pogubno strujo na katoliški podlagi, začno dvomiti o veri in verskih resnicah? Ako po delih in pisavi kažejo naši klerikalci v javnosti, da ne veruje niti v Boga, niti v hudiča, da so jim lepi krščanski nauki le dobri v dosego njihovih samopašnih namenov, ali naj ima to potem dobre posledice v narodu? Naši duhovniki semtertje lepo uče krščanske resnice po cerkvah, a v dejanjih in pisavi delujejo temu nasprotno. Zgledi mičejo, besede so prazne brez dobrih del. Zato se ni čuditi, da je stopila na površje stranka, ki pobija to

klerikalno kugo. Pravi krščanski veri nismo in ne bomo nikdar nasprotni, pač pa zlorabi vere — po klerikalcih. Naš klerikalizem vzgojuje sam s svojo pisavo in svojimi deli verske mlačnjake in celo brezverce. Ako so klerikalcem samim temeljni krščanski nauki deveta briga, kdo naj bo potem boljši od njih? Dokazov za svoja izvajanja imamo brez števila. Sicer pa čemu dokazovati?

Ako dokažeš kaj klerikalcu, molči kot grob ali pa zavije to prav po satansko tako, da se stvar vidi v čisto drugi luči.

Dokler so imeli klerikalci glavno besedo pri naši šolski družbi, ni mogla nikomur naprej. Podružnice so bile nedelavne, največ jih je zaspalo, dohodki so bili skromni, potreba vsled sovražnega navela pa prav velika. Skrajni čas je bil, da se je napravil temu mrtvilu konec. Narodnost klerikalcev je samo slepilo, v dejanju ni pri njih nikjer opaziti narodne zavednosti. Stopiti je morala na površje narodna stranka, ki je odstranila iz odbora nedelavne, zaspane in mlačne ude. To je resnica, vse drugo je klerikalna laž. Upitje, da se je vrglo iz odbora katoličane, ker hoče biti družba svobodomiselná in brezverska, je navadna klerikalna laž. Družba mora biti narodna, zato se je in se bo odstranilo iz nje vse, kar bi bilo družbi v škodo. Narodnih mlačnežev, nedelavnih in razdirajočih ljudi pri družbi ne rabijo. Nova radikalno narodna struja je pokazala, da lahko izhaja brez klerikalcev. To jih sicer peče, a krivi so sami. Če pa bodo klerikalci kaj uspešnega ukrenili za obmejne Slovence, nas bo to samo veselilo. Prostora za delo med narodom imata obe stranki več kot dovolj. To naj bo kratek odgovor našim klerikalcem na razne napade na našo šolsko družbo.

Križi in težave belokranjskega kmeta.

Belokranjci smo pozabljeni od vsega sveta. Za nas se nihče ne zmeni razen v

času, ko je treba kaj plačati. Takrat nas najde vsakdo. Koliko smo v tem in tudi v preteklem letu trpeli radi velike suše in silnega pomankanja vode, in sicer slabe vode, ker o dobri pitni vodi sploh govora ni pri nas, ni mogoče popisati. Belokranjci imamo sicer sedaj v državnem in deželnem zboru poslance-rojake, toda za nas ne store čisto nič. Ne vemo pač kaj je temu vzrok, da se ravno za Belokrajno ne da ničesar storiti. V drugih krajih, kjer teče voda skozi mesta, trge in vasi in kjer vodovodov sploh ni tako nujno potreba, so večinoma že zgrajeni. Pri nas v Belokrajni, kjer je najmanj vode na Kranjskem, pa še nisimo dosegli takorekoč niti enega vodovoda. Žalostno, a resnično. Železnico nam obetajo že mnogo let, a kakor vse kaže, tudi te ne bomo čakali. Nas poznajo gotovi gospodje samo ob volitvah. Kadar se približujejo državno-ali deželnozborske volitve, takrat naša duhovščina toliko obeta in govoriči na prižnicah, da bi bili srečni, ako bi se izpolnilo polovico tega, kar obljubuje. Kakor hitro pa so volitve v kraju, pa je belokranjski kmet opravil in zanj se ne briga živa duša več. Tako je šlo pri nas dosedaj zmiraj. Ako si je kdo upal nastopiti proti takšnemu zabljevanju belokranjskega kmeta je bil ob istem času proglašen za brezverskega liberalca in ljudskega škodljivca. No, sedaj je naše potrpljenje pri kraju. Sedaj morajo pasti vsi oziri, zakaj bolj ko še človek vdaja ljudem pod pete, slabše je zanj.

Torej je že skrajni čas, da obrnemo hrbet našim klerikalnim »prijateljem«; nazadnjaštva je nam že dovolj toliko. No, obupati nam še ni treba, saj se nam obetajo še lepi časi. Če ne bomo drugega dosegli, vsaj to bomo, da bomo smeli plačevati deželni dolg 10 milijonov, ki so ga najeli klerikalci. To bo v drag spomin nam, kakor tudi našim naslednikom. Tako, Belokranjci, se godi nam. In potem prihajajo k nam razni strokovnjaki nas poučevati, da bi se poprijeli v večji meri živinoreje, in prašičje reje. Vsak človek ve, da brez vode ne živi nobena žival. A pri nas se je že v tem in tudi v pretek-

lem letu dogodilo, da ni bilo v vaseh, kjer je čez 30 posestnikov, niti 500 litrov vode, a kaj pravim vode, ampak gnojnice, smrdeče, nerabljive. Tisti, ki imajo vprežno živino, so morali vsak dan po eno uro ali še dalje po vodo. Kdor pa ni imel vprežne živine, je s to smrdečo gnojnico napajal in svinjam kahal. Kako naj bo potem taka žival zdrava in kako se naj pri nji kaj priredi, ko malo manjka, da od žeje ne pogine. Tako je tudi pri pretakanju vina. Ako hoče posestnik vino pretočiti, mora posodo dobro izprati s snažno vodo. Iz navedenega je razvidno, da ni nikjer nujnejše potrebe vodovoda kot ravno v Belikrajni. Ako se razmere v kratkem ne spremenijo, bomo tudi mi morali po svetu s trebihom za kruhom, kakor je šlo že na tisoče naših rojakov.

Politični pregled.

Avstro - Ogrska.

Prihodnji teden se prično na Dunaju pogajanja med češkimi in nemškimi poslanci, da bi se na narodnostnem polju na Češkem dosegel sporazum. Pogajanja je sprožil ministrski predsednik baron Bienenroth na izrečno cesarjevo željo. V sled protičeških izgrediv, ki so sedaj na dnevnem redu na Dunaju in na Nižjem Avstrijskem, je dvomljivo, ako se bodo Čehi sploh udeležili teh spravni pogajanj. Najvplivnejši češki list »Narodni Listy« naravnost pozivajo češke poslance, naj se ne udeležijo teh posvetovanj. Zato je prav lahko mogoče, da bodo vladni spravni poskusi že v kali zamrli. — Klerikaleci vseh narodov v Avstriji so letos nameravali prirediti skupen katoliški shod na Dunaju. Ker so pa zaradi političnih nasprotstev v državnem zboru slovenski in češki klerikaleci svojo udeležbo odpovedali, so prireditelji shod preložili na ugodnejši čas, ko si klerikaleci med sabo ne bodo več v laseh. — Tirolci slave te dni stoletnico svojega vstanka pod vodstvom znanega Andreja Hoferja proti Francozom. Svečanostim osebno prisostvuje cesar Fran Josip.

Hrvatska.

Takozvani »veleizdajniški« proces v Zagrebu je še vedno v polnem tiru. Kako bo ta obravnava končala, se že sedaj lahko sklepa. Zagovorniki 53 obtoženih Srbov so predlagali nad 300 razbremenilnih prič, ki bi s svojimi izpovedbami dokazale popolno nedolžnost vseh obtožencev. Povsod drugod bi sodišče ugodilo tem predlogom, ker že človekoljubnost in pravičnost zahteva, da se dá vsakemu obtožencu čim največja možnost, da se lahko zagovarja in brani. Toda, kar velja drugod, to ne velja na Hrvatskem! Zagrebško sodišče je namreč odklonilo vse razbremenilne priče ter s tem odvzelo obtožencem vsako možnost, da bi se branili. S tem pa se je tudi

izreklo, da hoče vse obtožence ne glede na to, ali so krivi ali nedolžni, obsoditi na vislice! Takšna je dandanes pravica na Hrvatskem!

Srbija.

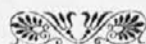
V času spora z Avstrijo so vse srbske stranke sestavile skupno ministrstvo, ki bi naj imelo v vsem narodu mogočno zaslonbo in oporo v težki borbi proti Avstro-Oorski. To ministrstvo je vodilo državno krmilo do danes. Te dni pa je prišlo med ministri do spora radi občinskih volitev v Šabcu. Posledica je bila, da sta naprednjaka notranji minister Ribarac in ministrski predsednik Novaković odstopila. Zdelo se je, kakor da grozi padev vsega ministrstva. Ker pa se je kralj Peter in vsa srbska javnost izrekla za to, naj ostane ministrstvo, sestavljeno iz vseh strank na krmilu, je nada, da se nastala kriza poravnava. To je vsekakor v interesu dobre srbske stvari.

Rusija.

Sredi meseca avgusta je posetilo Varšavo, glavno mesto poljskih zemelj na Ruskem, več odličnih čeških politikov in drugih uglednih oseb. Poljaki so sprejeli češke goste z velikimi častmi. Ruska vlada, pri kateri imajo žali bog še vedno veliko besedo Nemci, tega obiska ni nič prav rada videla, vendar pa je ukazala, da morajo vojaki in orožniki Čehom izkazovati take časti, kakor kakšnemu visokemu vojaškemu poveljniku. Med izletniki je bil tudi praški župan dr. Groš. To pa ni bilo po volji naši avstrijski vladi, zato je naprosila rusko policijo, naj ga neprestano opazuje in nadzoruje. Rusko redarstvo je tej prošnji vstreglo in tako se je zgodilo, da je bil župan mesta Prage, za Dunajem drugega največjega mesta v Avstriji, pod policijskim nadzorstvom, kakor kakšen navaden hudodelec. Pa pravijo, da naša vlada ne skrbi po očetovsko za nas Slované!

Turčija.

Turčija ne pride do miru. Komaj se je spor z Grško nekoliko ublažil, buknila je znova vstaja v Albaniji. Vsa albanska plemena med Prištino in Prizrenom do črnogorske meje so se uprla. Število upornikov se množi od dneva do dneva. Proti upornikom so poslali Džavit pašo in Džaffer beja. V bližini Ipeka je prišlo do spopada. Na obeh straneh so izgube občutne. Iz Skoplja in Soluna odhajajo neprestano novi vojni v Ipek.

DOPISI.

Iz želimeljske doline se nam piše: Gospod urednik! Dandanes pa hoče res vsakdo postati bogat. Vsakdo, pravim, še celo naš župnik, ki pravijo, da so Kristusov namestnik. Ampak, gospod urednik, kolikor se jaz spominjam, nisem še nikdar slišal, da bi bil Kristus hotel postati bogat. Ko-

likor jaz vem, ni Kristus nikdar zahteval kakšne plače od rimske države, ali da bi bil vzel hlapca, pa bi šla pobirati biro. Ne, tega še nisem slišal! Tudi tega nisem slišal, da bi apostoli hoteli postati bogati. Kaj pa danes? Danes vidimo, da se ogromna večina Kristusovih naslednikov na vse načine trudi, kako bi postali čim preje bogati. Pri nas v Želimljah na primer smo imeli že odkar pominimo, cerkovnika. Toda sedanji župnik Erjavce ga neče imeti, samo za to, da bi preje postal bogat. Seveda, je pa tudi bolj prijetno, če se kuharica suče po cerkvi; se lažje bolj goreče moli. Župnik Erjavce že ve, kje ga čevelj tišči!

Joliet, III. Amerika. Najiskrenejše se zahvaljujem slavnemu upravnistvu »Slovenskega Doma« za redno pošiljatev cenj. lista, ki mi jako ugaja. Novic in podučljivih člankov je dovolj. Sčasoma se list brez dvoma bolj razvije in primeroma izboljša. Kar se pa tiče politike, bi priporočal, da gre list bolj po srednji poti. Poznate kandidate osebno, zato prav lahko priporočate onega, ki je vreden, da ga narod počasti. Ne glejte na desno ali levo. Pojdite v boj za dobro stvar. Nadalje bi priporočal, da se ne da list v »sužnost« nobenemu stanu ali poklicu. »Slovenski Dom« naj bo list za vsakega, neglede na njegovo prepričanje. Osebnosti se naj opuščajajo; in ta list bode ponos naroda, ter bode narodu na neodvisnem polju največje koristi. Čast naj da list onemu, ki jo zasluži, a batino pa onemu, ki zrak kuži, pa naj bo oseba iz kraljevih dvorov, škofovskih palač, ali pa vaški postopač. Na ta način bode vaš vrli list dobil ugled in vpliv med narodom ter bo res list na korist narodu. K sklepu želim Vam, gospodje, ki se trudite v korist naroda, najlepši napredek, a listu pa, da bi zahajal v vsako slovensko hišo. — J o s. K l e p e c.

Razgled po Slovenskem.

r Nadomestna deželnozborska volitev v dolenskih mestih in trgih je bila, kakor smo poročali, v torek, dne 31. avgusta. Napredni kandidat je bil sodni nadsvetnik Fran Višnikar v Ribnici. Klerikalcem je bilo grozdje prekislo, zato niso postavili nobenega kandidata. Pri volitvi je bilo oddanih 320 veljavnih glasov, ki je vse dobil g. Fran Višnikar. Živel novi poslanec, ki bo v deželnem zboru gotovo tudi delal za koristi naprednega kmeta.

r Vnebovpijoča krivica. Sele v Borovljah na Koroškem so popolnoma slovenska občina. Razume se, da je tudi krajni šolski svet v slovenskih rokah. Načelnik krajnega šolskega sveta je vrli narodnjak Pristovnik. Okrajno glavarstvo v Celovcu je pošiljalo krajnemu šolskemu svetu, čeprav je vedelo, da so v njem sami trdi Slovenci, dosledno izključno nemške dopise. Načelnik Pristovnik, ne bodi len,

je z isto doslednostjo vračal vse nemške dopise. Okrajno glavarstvo je sprva lepo prigovarjalo krajnemu šolskemu svetu, naj sprejema nemške dopise, a ko to ni nič izdalo, je jelo groziti in narekovati globe, seveda vse v nemškem jeziku. Vse te dopise je Pristovnik vrnil glavarstvu, češ, da jih ne razume. Celovski gospodje so se kar penili od jeze in končno se je sam glavar Grabmayer odločil, da gre v Sele osebno posredovat. Poklical je predse načelnika Pristovnika, ga oštel ter mu ukazal, naj govori z njim nemško in naj v bodoče sprejme nemške dopise. Toda nateletel je na nepravega moža. Pristovnik ga je možko zavrnil, da mu nima ničesar ukazovati, sicer pa da bode tudi v bodoče vračal vse nemške dopise, ki jih ne razume, ker ima po postavi pravico zahtevati, da uradi dopisujejo z njim v njegovem maternem jeziku. Glavar je kar ostrmel, ko je videl ta odločni nastop. Ker se nad Pristovnikom ni mogel drugače znositi, je izjavil, da razpušča krajni šolski svet in da bo do prihodnjih volitev vodil posle krajnega šolskega sveta neki nemčurski tovarniški uradnik iz Bajtiš. — Tako delajo uradniki z ubogo slovensko paro na Koroškem. Za koroške Slovence ne veljajo postave in ni je krivice, ki bi je nemško-nacionalna deželna vlada že ne bila zagrešila nad njimi! Toda nadejamo se, da ne bodo tudi take vnebo vpijoče krivice, kakršna se je zgodila v Selah, pokopale koroških Slovencev, dokler bodo imeli v svojih vrstah takšne vrle in odločno narodne kmetske korenine, kakor je Pristovnik!

r Katoliki med seboj. Pri nas vedno kriče klerikaleci, da je vera prva, vse drugo pa postranska stvar. Da temu ni tako, je dokazal najnovejši spor med nemškimi in slovenskimi katoliki — patentiranimi seveda. Nemški katoliki so hoteli prirediti vsekatoški shod in so povabili tudi slovenske katolike. Ker pa so nemški katoliki odkrito grajali zadnjo politiko dr. Šusteršiča, prvega katolika, se dr. Šusteršič kuja in je dal sporočiti po svojem generalu dr. Lampetu, da se slovenski katoliki tega shoda ne udeležijo. Našim katolikom je torej politika prva, katoličanstvo pa zadnja reč. Iz tega ravnanja pa razvidite, da ni greh, če se kdo kakega vsekatoškega ali le katoliškega shoda ne udeleži.

r Pametni kmetje. K župnišču na Golem pri Igu spada travnik, ki meri okrog 10 oralov. Župljani so dosedaj župniku Kunaverju ta travnik brezplačno kosili, seno posušili in mu ga spravili na dom. Ker pa je župnik uganjal vedno večje neumnosti, so se končno naveličali mu delati tlako in so letos kratkomalo izjavili, da mu ne bodo več kosili travnika. Ko bi videli, kako je sedaj župnik pihal! Toda pomagalo mu ni nič, župljani so ostali trdovratni in gluhih ušes na vse župnikove grožnje in prošnje. Hočeš, nočeš je moral najeti delavce, ki so mu pokosili

travniki in spravili seno na skedenj. Ej, kako kislo se je držal župnik, ko je moral delavcem šteti okoli 300 K zaslužka! Sedaj je župnik dosti bolj miren in ponižen. Kmetje, tlaka je že zdavna postavno odpravljena, vzemite si za zgled župljane z Golega in ne delajte več sramotne tlake duhovnikom, ki v zahvalo za to delajo samo zdražbo med vami in sejejo prepir in sovraštvo!

r Socijalni demokratje na Goriškem so imeli v nedeljo v Gorici zborovanje, na katerem so postavili kandidate za splošno kurijo pri bližnjih deželnozborskih volitvah. Ti kandidati so: **dr. Henrik Tuma**, odvetnik v Gorici, **A. Vrčon**, trgovec v Skriljali na Vipavskem in neki **Marica** iz Nabrežine.

r Sokolska slavnost v Št. Andrežu pri Gorici v nedeljo je uspela v vsakem oziru ugodno. Udeležba je bila velika, Sokolov pa je prikorakalo v Št. Andrež mogočna četa. To je nekaj drugega, kakor pa čukarija. Št. Andreški Sokol je lahko ponosen na svojo prvo prireditelje. Zverinski čuki so vedeli že naprej, da bo Sokolska slavnost v Št. Andrežu lepa, zato pa so hoteli delati sitnosti. Starosti Sokola v Št. Andrežu, bratu Zavadlavu so pisali grozilno dopisnico, v nedeljo pa so hoteli delati neke neumnosti pri prireditvi, pa so jo morali sramotno odkuriti. Terseglavova organizacija rodi samo divjaštvo.

r Pripravnica za srednje šole v Kobaridu. S tem šolskim letom prične pouk na novi pripravnici v Kobaridu v tolimskem okraju. Prostora bo za 50 učencev. Ta je peta slovenska pripravnica na Goriškem.

r Ogledovanje goveje živine za slovenjebistriški okraj vršilo se bo dne 3. septembra t. l. v Slovenski Bistrici. — Za to ogledovanje je namenjenih državnih premij v iznosu 650 K, deželnih v iznosu 340 kron, okrajnih pa v iznosu 200 K.

r Otroška lahkomišelnost. — Brata Rakar iz Breginja v kobariškem okraju sta se igrala z dinamično patrono, prižgala jo, da je razletela, pri tem je pa štirinajstletnemu Viktorju zdrobila štiri prste na desni roki.

r Smrtno obsodbo je potrdilo kasacijsko sodišče na ničnostno pritožbo proti smrtni obsodbi pred goriško poroto v slučaju 23letnega Antona Nanuta iz Št. Andreža pri Gorici. Nanut je namreč iz ljubosumnosti ustrelil svoje dekle, Marijo Pavlin in še sebe smrtno nevarno ranil. Porotna obravnava je vzbudila v Gorici svoj čas veliko senzacijo, ker so nekateri porotniki med razpravo spali. Pravorek porotnikov je bil od navzočega občinstva izžvižgan. Sklep kasacijskega sodišča vzbuja sedaj veliko iznenadenje v Gorici sami, posebno pa v Št. Andrežu.

r Z manevrov na Koroškem se nam piše: pošteno nas pode po hribih in dolinah. Časih kar po pasje, dasi so med nami tudi že priletni ljudje. Ko smo že vsi utru-

jeni, da se že komaj pokoneci držimo, pa moramo po menažo še na komando »antreten — Laufschrift«. Tako se še z živino ne dela. Seveda se govori z nami tudi »po domače«, to se pravi, upijejo na nas, kot na živali. Res, »najlepši stan, soldaški stan . . .« —

r Napad pri Celju. Kovač Florijan Šribar se je vračal iz Vojnika domov. Ko pride do Wobnerja, padeta iz koruze dva strela. Pogumni Šribar gre pogledat v koruzo, tam pa ga napadejo štirje možki, ga vržejo na tla, pretepejo in slednjič še žepe preiščejo. Šribar trdi, da so bili napadaleci bolje oblečeni, in da so gotovo čakali kakega drugega Slovenca.

r Semnji v Gorici rapidno propadajo. Zadnji semenj sv. Jerneja je bil skoraj sama senca prejšnjih semnov. Krive so temu dobre in ugodne železniške zveze. Najbolj občutijo propadanje semnov goriški italijanski botegarji, kateri ne morejo več slepariti slovenskih kmetov in kateri so drugače imeli najboljše zaslužke na semenjske dneve.

r Na deželni sadjarski in vinorejski šoli v Mariboru bode v času od 20. do 25. septembra t. l. kurz o izkoriščanju sadja in zelenjadi. — Tečaj bode brezplačen ter dostopen kmetovalcem. Oglašati se je do 15. septembra pri ravnateljstvu imenovanega zavoda.

r Slovence prijet kot vohun na Srbskem. V Šabcu na Srbskem so zaprli Slovence Alojza Mesarja, doma z Gorenjskega kot avstrijskega vohuna. Izdala ga je njegova ljubica. Pri hišni preiskavi so našli toliko obremenilnega gradiva, da se je vdal in vse priznal. Obravnava proti njemu bo v kratkem pred sodiščem v Šabcu. Mesar je lani bival s svojo ljubico Milico Jelkovičevo ob času septembrskih dogodkov v Ljubljani. Za to se sumi, da je tudi v Ljubljani opravljal za našo vlado vohunsko službo. Mesar je nečak pokojnega župnika in klerikalnega poslanca v Bohinju Mesarja.

Ljubljanski novičar.

Iz deželne bolnice. Veljavni predpisi: Bolniki se sprejemajo redno ob delavnikih od 8. zjutraj do 5. popoldne, ob nedeljah in praznikih pa od 8. do 12. popoldne. V zelo nujnih slučajih se sprejemajo bolniki ob vsaki uri. Bolnike se sme obiskovati vsak dan od 12. do 3. popoldne. Mrtvašnica je odprta od 12. do 2. popoldne, vhod poleg nje. Splošni predpisi: Jedil in pijač se ne sme donašati bolnikom. Pse seboj jemati je prepovedano. Razvrstitev oddelkov: Kirurški označen je s št. 1 (na levi). Medicinski označen je s št. 2 (na desni). Ginekološki in porodnični označen je s št. 3 (na desni). Dermatološki označen je s št. 4 (na levi). Okulistični označen je s št. 5 (na levi). Infekcijski označen

je s št. 6 (na levi). Oddelek za živčne bolezni in bolezni na duhu označen je s št. 7 (na levi). — Ravnateljstvo deželnih dobredelnih zavodov.

Ij Kobilo je zamenjal nekdo v soboto popoldan v Šarabonovem hlevu na Zaloški cesti posestnici Mariji Juvanovi iz Device Marije v Polju. Kobila je temnorjava, 15 pesti visoka ter ima na vratu užgano znamenje O. L. Vredna je 366 K. Poštenjak je vzel Juvanovi tudi vprego in se je odpeljal čez železniški prelaz na Martinovi cesti.

Ij Pobegnil je v torek dopoldne od dela iz gramozne jame 44letni prisiljenec Anton Murene, rodom iz krškega okraja.

Ij Kolesar s samokresom. V soboto zvečer je prišel na Valvazorjevem trgu k policijskem stražniku neki čevljarški pomočnik ter mu naznanil, da ga je hotel neki čevljarški mojster s kolesom povoziti. Takoj nato se pripelje tudi ovajenec ter se začne z ovaditeljem prepirati naposled pa seže v žep po samokres in z njim ustrelji v tla. Da to ne ostane za kolesarja brez posledice, je razumno.

Ij Kri ohladil si je v nedeljo popoldne v Ljubljani delavec Venceslav Mažek, ko je na Poljanskem nasipu nekoliko okajen zaspal in so ga njegovi tovariši zbudili, je skočil pokonci ter planil v Ljubljano in jo preplaval. Na drugi strani so ga prijeli vojaki in izročili stražniku.

Ij Delavsko gibanje. V soboto se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 20 Macedoncev, 10 Hrvatov in 6 Slovencev. V Buchs je šlo 25, v Heb 10, v Beljak pa 5 Hrvatov.

Ij V deželno bolnišnico so v ponedeljek pripeljali delavca Fr. Kronfolga iz Litiije, ki si je zlomil pri delu desno nogo. Tudi 15letnega Frančiška Kosca iz Dolenje vasi pri Rakeku so pripeljali v bolnišnico, ker mu je padlo drevo na desno nogo ter mu jo zlomilo.

Ij Uradne vesti. Dne 13. septembra 1909 ob 9. uri dopoldne se bodo prodajale v porotni dvorani c. kr. deželne sodnije v Ljubljani razne lovske puške in samokresi. — Dne 20. septembra 1909 bo pri okrajni sodnji v Kostanjevici dražba zemljišča vlož. št. 80 kat. obč. Bregana s hišo, mlinom na 6 tečajev itd., cenjeno na 15.102 kroni. Najmanjši ponudek znaša 10.068 K.

Ij Tržne cene v Ljubljani. 1 kg govejega mesa I. vrste 1 K 14 v do 1 K 40 v; II. vrste 1 K do 1 K 20 v; III. vrste 90 v do 1 K 12 v; 1 kg telečjega mesa 1 K 36 v do 1 K 60 v; 1 kg prašičjega mesa (svežega) 1 K 60 v do 2 K; 1 kg prašičjega mesa (prekajenega) 1 K 80 v do 1 K 90 v; 1 kg koštrunovega mesa 1 K do 1 K 04 v; 1 kg masla 2 K 50 v do 2 K 60 v; 1 kg masla surovega 2 K 10 v do 3 K 20 v; 1 kg masti prašičje 1 K 80 v; 1 kg slanine sveže 1 K 56 v do 1 K 74 v; 1 kg slanine prekajene 1 K 80 v; 1 kg sala 1 K 74 v do 1 K 76 v; jajce 06 v; 1 l mleka 20 v; 1 l mleka posnetega 10 v; 1 l smetane kisle 80 v do 90

vin.; 1 kg medu 1 K 20 v do 1 K 40 v; 1 piščanec 80 v do 1 K 20 v; 1 golob 40 v do 50 v; 1 raca 1 K 40 v do 1 K 80 v; 1 gos 5 K 80 v; 100 kg pšenične moke št. 0 48 K, št. 1 47 K 50 v, št. 2 47 K, št. 3 46 K, št. 4 45 K, št. 5 43 K, št. 6 40 K, št. 7 33 K, št. 8 16 K 50 v, koruzne moke 20 K, ajdove moke I. vrste 43 K, II. vrste 36 K; 1 l fižola 18 v do 30 v; 1 l leče 38 v do 40 v; 1 liter kaše 20 v do 22 v; 1 liter ričeta 20 v; 100 kg pšenice 30 K 40 v; rži 21 K 50 v, ječmena 19 K, ovsu 19 K, ajde 20 K, prosa belega 20 K, koruze 19 K, krompirja 4 K 40 v do 4 K 60 v. Cena trdemu lesu od 9 K 70 v do 11 K za m³. Cena mehkeemu lesu 9 K za m³. Cena za 100 kg sena 9 K do 10 K 50 v; slame 8 K do 9 K.

Dolenjski novičar.

d Hinavci. Iz Metlike: Nedavno je utonil v Kolpi tukajšnji cerkovnik. Dne 26. t. m. prinesel je »Slovenec« poročilo o njegovi smrti, ki je tako hinavsko sestavljeno, kakor zamorejo storiti le taki ljudje, ki imajo vero le na jeziku in jo zlorabljajo v svoje strankarske namene. »Henrik Zupanc je bil zelo priden in pošten fant,« pravi »Slovenec«. Vprašamo pa sedaj gospode, zakaj je pa moral biti tolikokrat lačen — kakor je večkrat sam tožil — med tem, ko so se gospodje v črnih sukunjah dobro mastili; zakaj ste ravnali tako kruto z njim, dokler je bil še vaš ponižni sluga — sedaj po smrti mu pa požete slavo — raje bi prej skrbeli, da se mu bi bolje godilo. »Počivaj v miru, dragi Henrik.« Kako hinavsko zvenijo te besede, ako se pomisli, kako so ravnali z njim, ko je bil še živ. Za vaše ravnanje s pokojnim revežem bodele dajali odgovor drugje.

d Iz Metlike. Velika potreba po javni ljudski knjižnici se kaže dan za dnem. Vedno bolj in bolj vprašujejo ljudje po knjigah. »Narodna čitalnica« je sklenila že dolgo, da otvori knjižnico ter je v to svrhu bilo darovanih zelo mnogo knjig, tako, da je pripravljena lepa knjižnica za naše mesto. Treba je le še odobrila občnega zbora. — Kdaj se bo vršil ta občni zbor?

d Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Mokronogu priredi s prijaznim sodelovanjem slav. pevskega kluba »Mokronog« v nedeljo dne 5. septembra v mokronoškem gradu veliko veselico v prid družbe sv. Cirila in Metoda. Na vsporedu je tombola, igrokaza: »Pri vratarju« in »Poljub«, petje, godba, šaljiva pošta, ples itd. Ker se posebna vabila ne bodo razpošljala, se vsi dolenjski rodoljubi in prijatelji družbe pozivljajo, da store svojo narodno dolžnost ter prihite v Mokronog.

d Nesreča. V soboto je prišla v Poljanah pri Kočevju 7letna mlinarjeva hčerka Ana Andolškova med mlinska kolesa, kateri so iz desne roke in brade iztrgala meso in jo sploh opasno poškodovala. Pre-

peljali so jo v deželno bolnišnico.

d Kočevski okrajni živinozdravnik si naj zapomni, da ne bode več hodil nas mirne Slovence v Mokronog izzivat. Prihodnjic mu pošteno posvetimo.

d Kaj misli mokronoški trški odbor, da še ne popravi studenca Stanjeka, ko že par let načrti čakajo odrešenja. Ako ni zmožen dela izvršiti, naj odstopi, da se izvoli delavnejši odbor, ki bo izvršil vsa potrebna dela.

d Iz Štrekljevca nam piše prijateljica našega lista: Te dni sem bila v Semiču. Šla sem se okrepčat v Sepaherjevo gostilno. Jako me je razveselilo, ko sem zazrla na mizi nabiralnik naše šolske družbe. Tako je prav! Priporočam drugim gostilničarjem po Belokranjskem, naj si vzamejo za zgled to narodno gostilno.

d Iz Črešnjevca nam pišejo: Prestavljen je na lastno prošnjo iz Črešnjevca v Stopiče g. učitelj Josip Petrič. Škoda! Lepo število let je deloval med nami. Bil je vesten učitelj in vrl tovariš. Pridobil si je ljubezen svojih tovarišev in tovarišic, a ne samo teh, nego tudi ljubezen njemu v vzgojo izročene mladine in staršev, kateri so mu dali v oskrbo svoj najdražji zaklad — otroka. Slišali je opetovano: »Ne damo ga radi proč!« Lepe besede iz kmečkih ust, zlasti pa pri nas, kjer je »gospod« vse, a učitelj nič!

d Iz črnomaljske okolice nam piše naročnik: Po naših cerkvah se vedno nabirajo za škofove zavode. Ali ne bo že vendar konec te beračije? Kmetje, ali se boste dali še nadalje skubiti? Dajte raji potrebnim beračem par vinarjev več, mesto da darujete za nepotrebne škofove zavode.

d Iz Bučke nam piše prijatelj našega lista: Naš dični spomladni izvoljeni župan imajo pa res brihtno glavo. Kaj jim vse pride na misel! Ko je naš župnik, od nas zahteval, novo župnišče, in so g. župan videli, da smo vsi zoper to, so hitro nam na čelo stopili in se moško odrezali: Ako vsi dovolijo, jaz ne bodem. Takrat so se gosp. župan župniku uprli, in niso pomislili, da jih je ravno župnik na županski stolec posadil. Torej novega župnišča g. župan niso dovolili župniku; pač pa so »pogruhtali« v svoji modri glavi, da bodo mesto župnišča zgradili z združenimi močmi nekje na Bučki, lepo novo hišo, kjer hočejo nastaniti pošto, stanovanje poštnega uradnika, in, kar je najznačilnejše, vzeti g. župniku farovško posojilnico in jo premestiti v novo hišo. Radovedni smo, kdo bo potem tajnik, župnik gotovo ne več. Mogoče nameravate svojega sinčka — za posojilničnega tajnika narediti, g. župan? Prav! Dovoljujemo pa si staviti vprašanje: Kje pa so tiste združene moči? So mar to davkoplačevalci? Seveda! Toda g. župan! Ne bode nič! Je vam vse zastoj. Ako hočete, in je vam tako na srcu, da bi zgradili novo hišo na Bučki, kupite si svet sami, pa zidajte si makari graščino zastran nas, a s svojimi sredstvi, ne pa na račun davko-

plačevalcev! Radovedni smo, če bo g. župnik zadovoljen, da se mu vzame iz župnišča posojilnica. Prihodnjič hočemo spregovoriti par besedi o raznih drugih stvarih, ki se tičejo župana. Do tedaj pa »hoch Weiss«!

d **Prememba posesti.** Vincenc Plaserjevo hišo sta kupila gg. Makso Podlesnik, trgovec — prodajalne prostore — in France Juvančič mlajši gostilniške prostore, in sicer prvi za 28.000 K, drugi za 27.000 K. Oba sta domačina Radečana — zavedna Slovence in naprednjaka. — Tako je prav! Slovenci napravite, kar vam veleva narodna dolžnost!! —

d **Litijsko županstvo** je ukazalo gostilničarjem, da morajo gostilne zapirati ob 11. ponoči in takrat utihniti vsi godbeni avtomati in gramofoni. Tega se marsikdo veseli in je bil že zadnji čas, da se je kaj storilo zastran nočnega nemira. — Želimo le še, da bi gosp. župan pazil, da se bo ta ukaz tudi spolnjeval. Kdor si do 11. ure ne nasiti želodeca, ne ugasi žeje in ne pozabava, mu pač ni pomagati.

d **Iz Šmartna pri Litiji** nam pišejo: »Gorenjec« od 28. avgusta t. l. poroča, da so se »Orlove« slovesnosti v Kamniku udeležili v kroju trije duhovniki, in sicer: vrhniški Zabret, logaški kaplan in še neka oseba. — Da ta »neka oseba« ne bo razžaljena in ne pride zaradi tega do kake zamere, bodi povedano, da je bil to naš gosp. kaplan Franc Krische, rojen v Vinici 29. marca 1883 ter posvečen v mašnika — ne »Orla« — dne 14. julija 1908. — Ko bi Kristus prišel nazaj na svet, bi ne spoznal več svojih namestnikov in se raje zopet nazaj povrnil v svoje nebeško kraljestvo.

d **Samomor vojaka.** Iz Litije nam piše prijateljica našega lista: Jernej Lipovšek, posestnika sin iz Podlipovce št. 19 obč. Kolvrat, litijskega okraja, ki je bil pri gorskih topničarjih št. 3 v Beljaku, je prišel domov na šesttedenski dopust. Ko je dopust minul se je — 28. avgusta zvečer — na drevesu pred domačo hišo obesil. — Vzrok je neznan, vendar se govori, da so mladeniča dovedle domače razmere do tega čina.

d **Iz Litije** nam piše prijateljica našega lista: V petek, dne 27. avgusta smo imeli ponoči hudo neurje. Grom, blisk, strela se je kar vrstilo nanagloma. Okolu polnoči je strela užgala na litijskem polju kozolec vdove Koprivnikar p. d. Kamničarice, ki je bil napolnjen z letošnjo mrvo in deteljo. Na lice nesreče prihiteli ste požarni brambi iz Litije in Šmartna ter nekaj kozoleca rešile, seveda mrve in detelje pa ne. Posestnica je bila zavarovana. — Tudi blizu postaje je tresčilo blizu čuvajnice in čuvaju, ki je gledal skozi okno, vrglo čepico raz glave; dež je pa lil, kakor iz škafa.

d **Iz Št. Jurja pod Kumom.** Župnik Fran Avsec je nam poslal ta-le popravek: Sklienjoč se na § 19. tisk. zak. z dne 17. decembra 1862, drž. zak. št. 6 ex 1863, zahtevam z ozirom na dopis, objavljen pod za-

glavjem »Iz Št. Jurja pod Kumom« v št. 5 Vašega lista, da sprejmete v zakonitem roku na istem mestu in z istimi črkami nastopni stvarni popravek: Ni res, da sem kratkim brez najmanjšega povoda oštel posestnikovega sina Leopolda Čiča iz Doboveca. Res pa je, da nisem imel najmanjšega povoda ošteti ga, in da že par let nisem imel prilike z njim govoriti. Ni res, da sem mu ob tej priliki priložil več krepkih zausnic. Res pa je, da se ga sploh nikdar nisem dotaknil. Ni res, da sem se moral za ta junaški čin zagovarjati na mestu, kjer človeka pouče, da se tako ravnanje ne strinja s kazenskimi določbami. Res pa je, da sodnija še ni imela prilike učiti me kazenskih določb. Ni res, da bi bil moral za to ravnanje šteti svetle kronice, da pa sem prosil odpuščanja. Res pa je, da še nikogar pred sodnijo nisem prosil odpuščanja, niti štel krono. — Pri Š e n t J u r j u p o d K u m o m, dne 18. velikega srpana 1909. — Prosimo dopisnika, naj stvar pojasni. Pri tem bi opozorili svoje dopisnike, naj ne delajo nikomur krivice, ako niso o njegovi krivdi do dobra prepričani. Naš list hoče ostati pošten, zato ne mara delati krivice nikomur in naj si je tudi naš nasprotnik.

d **Mokronoški »Sokol«.** Pišejo nam iz Mokronoga: Že nekako spomladi se je sestavil pripravljalni odbor, ki naj bi ustanovil v Mokronogu »Sokola«. Kakšno navdušenje, kolika vnema — vse je že stalo v kroju in klicalo: na zdar! Nabralo se je že tudi precej denarja za nabavo orodja. Minilo je štirinajst dni; vse je vpraševalo: kaj je s »Sokolom«? A merodajni faktorji so odgovarjali: »Telovadcev ni, prostora nimamo, župnik brani, denar pa smo plodonosno naložili in bomo čakali, da se bodo razmere izpremenile.« Pri tem je ostalo. Skoraj v vsaki večji vasi že imajo »Sokola«, imajo pevska društva in druge klube, Mokronog, trg, pa živi sto let zadaj. — Marsikaj bi se dalo napraviti: mladih moči je na izbero, treba jih je samo organizirati. V prvi vrsti se je treba osvoboditi župnikove nadoblasti, ki ima vse prebivalstvo na svoji dlani in ga ovije lahko devetkrat okoli prsta, utrditi si je treba značaj in v našem trgu bo zopet zavladalo živahno narodno življenje, ki ga sedaj tako zelo pogrešamo.

d **Dr. Niko Zupanič,** naš belokranjski rojak, ki deluje v »Narodnem muzeju« v Belgradu, je spisal več znanstvenih razprav, ki so pred kratkim izšle v posebnem izdanju. — Dr. Niko Zupanič si je s svojimi deli pridobil ugledno ime v naučnem svetu. Ali zanj ni nikjer mesta v domovini?

d **Metlika za družbo sv. Cirila in Metoda.** Med najbolj marljive ženske podružni družbe sv. Cirila in Metoda prištevamo ono v Metliki. Ponaša se z lepim številom članic in uživa splošnih simpatij. Zadnja veselica je dala družbi čistega prebitka 304 K. — Živele plemenite rodoljubke!

d **Iz Dobljč** nam pišejo: V šte. 6 »Slovenskega Doma« se Jakob Butala hvale, da je on ustanovil gasilno društvo in pripomogel, da imamo brizgalno. Pregovor pravi, da samohvala smrdi. Tudi pri Butali je tako. Pripomnimo, da ni dal za brizgalno niti vinarja. Nadalje pravi, da spimo. Tako? Ali je potreba vsako nedeljo vaje imeti, kakor on komandira? Ne, in še enkrat ne! Paragraf 12. pravi, kakor on trdi, da ga moramo mi ubogati. Da, če je pri pameti. Ako pa je tako nespameten, da je dal našo brizgalno na Maverlen peljati med Kočevarje, se tam bahal, da je on načelnik, in ko so brizgalno poskušali, dal vodni curek pomeriti po naših fantih, da so bili mokri, se mu odslej ne maramo več uklanjati. Za zdaj naj to zadostuje, če hoče gosp. Butala še več slišati, mu lahko postrežemo. — Dobljč, 29. avgusta 1909. — Matija G e š e l, društveni blagajnik. Janez S t u k e l j, tajnik.

d **Pobožna ženica** iz neke klerikalne vasi je prišla v Veliko Loko k znanemu naprednjaku. Na vprašanje, kako se ima, odgovori: »Slabo, očka, slabo, kakor lešnik debela toča nam je vzela pol žetve.« Velikoločan se ji namuzne: »Vidite, mamica, kogar Bog ljubi, ga tepe. Velikoločani smo odločni naprednjaki, gospod nam pravijo, da smo celo brezverci, a Bog nas ljubi in če nam pošlje točo, dobimo navadno tako, da ne škodi.« Ženica je zamišljeno odšla . . .

d **Na Št. Janški železnici** med Trebnjim in Mirno se je jel posipati velik kos tamošnje preseke. Bati se je bilo, da bode vsled tega ustavljen železniški promet. A do danes se to ni zgodilo. Posebni vlak odvažja kamenje, ilovje in pesek. Zaposlenih je okrog sto delavcev.

d **Mokronog** je bil pred desetimi in deloma tudi še pred 5. leti med najnaprednejšimi slovenskimi trgi. Danes pa so pri nas razmere, ki jih ne moremo odobravati. Večina hiš nosi nemške in dvojezične tablice nemške graške zavarovalnice, kar je v narodnem oziru gotovo škandal. Imamo izvrstno, veliko cenejšo in sigurnejšo banko »Slavijo« in, če vas je mlačneži, strah slovenskega zavoda, pojdite vsaj k škofovi »Vzajemni«. Če ni zanesljiva, je vsaj slovenska.

d **Volitev v deželni zbor v Novem mestu.** Pri volitvi je bilo oddanih 57 glasovnic. Tri so bile prazne, ostalih 54 glasov je dobil kandidat narodno - napredne stranke gosp. nadsvetnik V i š n i k a r.

d **Dober mlinarski pomočnik** je Andrej Simončič. Služil je pri Terlepu v Črmošnjicah za mlinarskega pomočnika, pa ga je kar noč vzela. Izginilo pa je z njim več kot 50 mernikov različnega žita.

d **Župnik v Črnomlju** je postal gosp. K u b i n e k, dosedanji kaplan v Novem mestu.

d **Iz Tržišča na Dolenjskem.** Vinska letina nam precej dobro obeta. Kakšno vino bomo imeli, ne moremo natančno so-

diti; upamo, da bo izvrstno. Po vinskih goricah Malkovec in Bojnik so lanska vina večina že razprodana. — Sadna letina bode letos bolj pičla. Po nižavah je le semintja nekaj malega. Ob hribih so hruške precej obrodile, jabolka pa bo letos splošno zelo malo v našem kraju. Tržičani imamo dobro železniško zvezo z Ljubljano, zelo slabo pa, kakor tudi sosednje občine z Novim mestom, kjer imajo naši ljudje večkrat opravka. Ako se peljemo tja, moramo čakati v Trebnjem na vlak skoraj tri ure. Ta čas bi že prišel v Novo mesto peš. Naj bi oblasti ukrenile, da bi vsaj en dnevni vlak šentjanske železnice imel takojšnjo zvezo z onim iz Ljubljane.

d »Zastop banke Slavije« in poleg nje tablico nemške zavarovalnice. Tudi to komedijo vidite v Mokronogu. Generalni zastop — na noge!

d **Babe.** To nezaslišano psovko si je dovolil izreči duhovnik raz prižnico uradniškim gospem v Mokronogu. In gospodje soprogi so očitek mirno utaknili v žep, in še poklone hodijo delat nekateri v župnišče. Da, da, klerikalen Švarcov frak ima veliko moč. A gospodje, ki se predstavljajo gotovim krogom v Ljubljani kot naši možje, na svojih službenih mestih pa indirektno podpirajo klerikalno stranko, bi pač morali vedeti, da se približuje Švarcev vpliv na Kranjskem svojemu koncu in, da ne dobimo nikdar več tako strankarskega deželnega predsednika.

d **Podružnica družbe sv. Cirila in Metod v Mokronogu** priredi v nedeljo, dne 5. septembra veselico s petjem, tombolo itd. Sodeluje izvrstni pevski klub »Mokronog«. V nedeljo torej tja, da položimo vsak po svojih močeh »dar domovini na altar.«

d **V Kalu nad Št. Janžem** so napredni, imoviti in šoli zelo naklonjeni ljudje. Imajo dvorazrednico. Za letos sta zasedeni obe učiteljski mesti. V prihodnje bi dobili radi kako delavno moško učno moč. Zagotovljena ji je vsestranska podpora.

d **V Št. Janžu** dobijo že letos štirirazrednico, na kateri se bode poučevala tudi nemščina. Menda bodo sedaj vendar nehali sanjati gotovi nemški gospodje v Krmelu o šulferajnski šoli. Slovenci — pozor!

d **V Mirni** bi bilo treba zagrabitati veliko metlo. Naj vendar napravita pristojni oblasti red v šoli in v — cerkvi. Kaj mora radi nesposobnosti dveh oseb trpeti vsa občina? Saj se ne bo svet podrl, ako pride v šolsko vodstvo in cerkveno predstojništvo tako nujno potrebna osebna izprememba. Torej — prosimo!

d **Domače grozdje** že prodajajo na trgu v Novem mestu. Cene so dokaj različne. Isti dan dobiš velik grozd za 4 h in pri drugi ženski majhnega za 10 h. Cene niti pri grozdju, niti pri drugem sadju niso ustanovljene. Vsak si jih sam dela ne glede na drugega. Ko pride tujec s tehtnico v roki, bodo že postale cene enakomerne in stanovitne.

Gorenjski novičar.

Novice iz Št. Vidā nad Ljubljano.

g **Naša kmetijska podružnica**, ustanovljena in vodena po gosp. Žirovniku, se čvrsto giblje. Tako je prav! Naš novi motor služi tako dobro, da so vsi zadružniki z njim zadovoljni. Na ta način je kmetovalcu zelo pomagano, stoji pa na svojih nogah, ni se mu več treba klanjati šentviški klanfariji. V tem oziru bo pa še bolje, ker prične začetkom septembra poslovati naša: »**Kmečka hranilnica in posojilnica**«, zavod, kateremu bo geslo: Kmet, pomagaj si sam sebi! Ako je bil kdo dozdej v hipni denarni zadregi, moral je ali h Klanfarju ali k župniku, da je dobil denar. Postal pa ni s tem samo njihov dolžnik, ampak popolnoma od njih odvisen revček, moral je z njimi voliti in za njih blagor delovati. Temu bo zdaj konec za vedno, kajti dobil bo vsakdo pomoč v naši neodvisni »Kmečki hranilnici in posojilnici«, ostal bo pa navzlic temu lahko samostojen in neodvisen gospodar. Dajalo se bode največ na osebni kredit in le v sili proti vknjižbi. Pri slednji narastejo kmetu veliki stroški, njegovo posestvo pa z vknjižbo dobi črno liso. Ako se hočeš vknjižbe odkrižati, moraš zopet prositi, in kar je glavno — zopet plačati.

g **Kako je z varnostjo denarja**, ki ga bomo naložili? Varnost je tako velika, da večja ne more biti; denar, ki ga naložimo, je pri nas bolj varen, kakor v »Kranjski hranilnici«. Vsak ud namreč — udov je že sedaj čez trideset, in sicer najboljših posestnikov — jamči z vsem svojim premoženjem za vsako kronco, ki jo bomo naložili. Morali bi vsi udje čez noč pomreti; takih pa, ki jo čez noč v Ameriko popišejo, ne sprejmemo v naše vrste.

g **Velik vzgojevalni namen** ima naš denarni zavod. Drevo se upogne, dokler je mlado, kar se Janezek ni naučil, Janez ne zna. Učimo v zgodnji mladosti naše otroke varčnosti. Pride stric, pride teta in podarita otroku kronco. Te kronce pa ne dovolite otroku, da bi jo razmetal za sladkor itd., ampak hajd z njo v šparovec. Kadar jih bo več, pa z njimi v hranilnico in otrok dobi lastno hranilno knjižico nalastno ime, nabiral bo še denar, in ko doraste, imel bo nabrano že lepo doto, da jo bo vesel. — Starši, ravnajte se po tem!

g **Nekaj za dobro voljo.** Zadnjega občnega zbora »Kmetijske družbe« smo se udeležili obilno tudi člani naše kmetijske podružnice. Kakor znano, treba je bilo to pot s seboj prinesiti tudi naše kmetijske kosti in pesti, da smo branili našo družbo. Tako je neki gospodar iz Vižmarij krepko objemal poslanca Demšarja in ga postavil pod oder. (Gosp. Čoč, ali je bilo kaj vroče?) Pri tem poslu pa mu je padel njegov črni slamnik z glave. Črni klobukov je bilo tedaj že polno po tleh. To zapazivši, pobral je deželni odbornik gosp. dr. Lampe vse

črne klobuke, da bi se ne poteptali v gnječi. Na ta način je bil rešen tudi vižmarskega gospodarja črni slamnik in še danes dobro služi. Ni vse zlato, kar se sveti, smo rekli včasih. Zdej pa: Ni vsak črni klobuk dokaz črnega mišljenja.

g **Telovadno društvo Sokol v Škofji Loki** priredi dne 8. t. m. javno telovadbo na glavnem trgu v Škofji Loki. Razun drugih točk izvajale se bodo pri telovadbi tudi proste vaje luksemburške, ki so se vršile na mednarodni tekmi v Luksemburgu. Po telovadbi koncert in prosta zabava s plesom v hotelu Štemarje. Pri koncertu igra sl. goričanska godba pod vodstvom kapelnika Kolenca. Društva, kakor tudi slavno občinstvo se k obilni udeležbi najuljudneje vabijo. Na zdar!

g **Iz Sele.** Naši kmetje in delavci so lansko jesen in letošnjo pomlad pokupili mnogo naravnega vina, posebno vipavskega, da so ga imeli pozimi pri vožnji in ob delu v gorkem poletju. To moramo le odobravati, ker brez pijače dandanes ljudje težko izhajajo. Poprej so pa kupovali za poletje slabo tovarniško vino, ki je bilo slabše od vode, za rokodelce in delavce pa so navadno rabili špirit. Špirit pa je strup, ki ne da telesu nobene moči, ampak ga le slabi ter se ga človek tako privadi, da mu nazadnje nobena druga pijača več ne ugaja, ampak samo špirit in le špirit. Dobro naravno vino pa odreže žejo in ima nekaj redilne snovi v sebi. Na drugi strani pa se s tem, da se pije pristno vino, pomaga tudi kmetom po vinorodnih krajih. V zadnjem času so vinorejci po trtni uši opustošene vinograde zopet posadili in ti sedaj že obilno rede. Medtem pa se je silno razširilo pitje piva in žganja. Zato kmetje vinogradniki ne morejo spraviti svojega vina v denar. Kako hudo je to, si lahko mislimo, če si predočimo, da mora vinogradnik vse leto delati v vinogradu in večinoma nima drugega pridelka kot vino. Zato priporočamo našim kmetom, obrtnikom in delavcem, naj pijejo le pravo vino od trte, pridelano v slovenskih goricah. Hodijo naj le v take gostilne, kjer se toči naravno, domače vino. Žganje in pivo se izdeluje iz sadežev, ki se lahko drugače uporabijo, iz grozdja se pa more delati skoro samo vino. Na ta način si ne bomo kvarili zdravja, pomagali bomo pa tudi svojim tovarišem kmetom po vinorodnih krajih, da bodo mogli spečati svoje pridelke. To je kmečka vzajemnost! S tem seveda nečemo priporočati pitja. Ampak, če že ne moremo shajati z vodo, hruševo vodo, mlekom in moštom, pijmo domače vino in kolikor mogoče malo piva in žganja.

g **Mrtvo so našli** dne 26. m. m. 44letno samsko dninarico Marijo Žemvo, stanujočo v Mevškem na Gorenjskem. Domneva se, da je pri iskanju zdravilnih korenin padla tako nesrečno z neke strmine, da si je ubila črepinjo.

g **Baklado so priredili Kranjskogorci** dne 26. m. m. na čast g. županu dr. Tičarju povodom njegovega godu kot znak simpatij in hvaležnosti za njegovo požrtvovalno delo v proevit Kranjske gore. Številna množica se je pomikala z baklami in lampijončki od hotela »Razor« do občinskega urada, kjer mu je izborni pevski zbor zapel podoknico in mu je množica priredila prisrčne ovacije. G. župan se je zahvalil vsem za naklonjenost naglašajoč, naj današnje slavlje ne velja njemu, ampak tistim idejam, za katerih uresničenje se trudi in bori on in bi se moral vsak, komur je mar vsestranski napredek in blagor kranjskogorske občine. — Župan dr. Tičar si je stekel s svojim požrtvovalnim delom nevenljive zasluge za Kranjsko goro. On je pokazal domačinom, kako dragocen biser slovenske zemlje imajo v svoji posesti, ker tega se poprej še niso zavedali. Ni sicer drage rude v kranjskogorskih gorah, ni polje prostrano, ne rodovitno, ni ugodnih tal za tovarne, toda en dragocen zaklad ima Kranjska gora, namreč tako divnost in krasoto v svojih gorah in tako ugodnost za letovišče in turistiko, kot nobeden drugi kraj ne samo na Kranjskem, ampak tudi drugod. In ta zaklad, ki je ležal tako dolgo mrtev, je hotel dr. Tičar v prvi vrsti dvigniti. Trudapolno in skrajno požrtvovalno je delo radi skromnih sredstev, a obrodilo je že sad in Kranjska gora se je povzdignila, začela je cveteti kot letovišče in zaslovela daleč čez kranjske meje. Drug duh je začel vesti, duh napredka in dela ter narodne zavesti in ta zavest bó odbila nemške napade na Kranjsko goro, ki so se v zadnjem času pomnožili, ker oholi Nemci jo nam hočejo na vsak način iztrgati iz rok. Vemo, da jih bode napredek občine v oči, in da se penijo od jeze, ker so splavali njih lakomni upi po vodi. In če bo šla Kranjska gora dalje po tej poti, kot jo je začrtal dr. Tičar, se zna v kratkem času lepo razevesti in gospodaril bo v njej samo domačin — Slovenec.

g **Oproščena morilka.** V ponedeljek so ljubljanski porotniki oprostili 45letno Rezo Kopač, rojeno Kavka iz Ihana, ki je 18. junija t. l. obleko svojega na prostem spavajočega moža polila s petrolejem in jo potem zažgala, kar je prizadelo nesrečnemu možu toliko in tako močnih opeklin, da je že drugi dan v strašnih mukah izdahnil svojo dušo. Pokojni Janez Kopač je bil cerkovnik pri Sv. Nikolaju na Golopečju. Mož in žena sta bila udana žganjepitju in sta bila drug na drugega ljubosumna. Mož bolj opravičeno, nego žena, zato pa jo je večkrat hudo pretepal. Dne 17. junija jo je zopet hudo naklestil in da se je maščevala nad tem, storila je to, kar smo zgoraj povedali. Obtoženka je vse priznala in vendar je bila pred porotnim sodiščem v Ljubljani v ponedeljek oproščena, ker so porotniki dodatno vprašanje, ako je

žena storila zločin v duševni zmedenosti, potrdili.

Notranjski novičar.

n **Umrli je** v Ljubljani gosp. Fran Schitnik, c. kr. davkar v p., oče postojnskega c. kr. okrajnega glavarja Schitnika.

n **Na nadučitelja Punčuha v Vrhpolju** je par klerikalčkov strašno hudih. Ako bi za ljudstvo ničesar ne storil, bi jim ne bilo prav, a ko po svojih močeh pošteno deluje v posojilnici in tudi sicer poučuje soobčane — seveda zopet godrnjajo v »Domoljubu«. Pa ustreži človek takim ljudem! Sicer pa »Domoljub« sam prizna, da ima gosp. nadučitelj za sabo ugledne može. In to je — tudi nekaj.

n **Nov odvetnik v Postojni.** Gosp. dr. Ig. Janec, odvetniški kandidat v Gorici, se naseli v jeseni kot odvetnik v Postojno.

n **Župan Rudolf v Črnem vrhu** je tudi eden tistih mož, ki ne dovoli plesa. Menda je celo občinski odbor sklenil, da se ne bo dalo fantom licenc. Fantje naj temu ošabnežu odgovore s tem, da se vpišejo vsi v **Narodno izobraževalno društvo**, ki ima ples v svojih pravilih. Takega društvenega plesa pa tudi vsegamogočni črnovrški župan ne more zabraniti. **Torej na delo!**

n **Iz Spodnje Idrije** se nam poroča: Pri nas imamo napreden občinski odbor. Tajnik pa je še vedno klerikalen nadučitelj. To vendar ne gre. Kdor ni z nami, je proti nam. Prepričani smo, da ni na Kranjskem klerikalnega županstva, ki bi imelo liberalnega tajnika. Proč z oziri! Podpirajmo svoje somišljenike, ker si sicer redimo sami gada na svojih prsih.

n **Z Vipavskega.** Od kar se je preselil iz Vipavskega župnik Marčič, prenehali so nekoliko časa osobni napadi v »Domoljubu in ravno radi tega izostali so tudi osobni napadi na klerikalce z Vipavskega v naprednih časopisih. V zadnjem času pa so zopet na delu lažnjivi klerikalni obrekovaleci in v sleherni številki »Lažiljuba« se napada kak vipavski naprednjak, kakor, da bi bilo bogudopadljivo delo svojega bližnjega obrekovati in sejati sovraštvo med ljudstvom. Kristus je učil »ljubite se med seboj« a klerikalci so zavrgli ta nauk in učijo ljudstvo, da se naj medsebojno sovraži in svojemu bližnjemu škoduje, kjer more. Ako klerikalci ne bodo odnehali od ostudne osebne gonje, pričeli bomo tudi mi objavljati pikantne zgodbe iz klerikalnih krogov! Gradiva je obilo!

n **Iz Dolov nad Idrijo** nam pišejo: Umrli je v Zavrteu v soto dne 28. avgusta nagle smrti mož posestnice Marije Kavčič, Matija Kavčič p. d. Matjaž v starosti 70 let. Rajniki je dovršil 6 ali 7 gimnazijskih razredov. Bil je pristaš klerikalne stranke ter je tupatam rad nekoliko ponagajal tukajšnjemu naprednemu županstvu s kako pritožbico na višje inštanice. Tudi je bil v

zadnjem času edini nasprotnik zgradbe nove šole v Zavrteu. Sicer pa: naj v miru počiva!

n **V Št. Petru na Krasu** je umrl po kratki in mučni bolezni sploh znani kovač Ivan Junc. Bil je skozi 15 let dober in zvest ognjegasec in tudi dobro izurjen kovač. Bil je splošno priljubljen pri občinstvu. Dne 24. t. m. smo ga spremili na kraj večnega miru. Njegovega pogreba se je udeležilo poleg občinstva gasilno društvo pod vodstvom svojega načelnika. Naj v miru počiva!

n **Nova šola na Gori nad Idrijo**, ki ima po zaslugi tukajšnjega župnega upravitelja naslov: »Ljudska šola Franca Ferdinanda na Gori nad Idrijo« je popolnoma dovršena ter stane nad 20.000 K. Kljub temu, da so se vsi tozadevni spisi predložili deželnemu šolskemu svetu v Ljubljani že meseca aprila 1908, ni dosedaj še ta zadeva rešena in še ni razpisana kolavdacija. Gotovo zadržuje to stvar na to ali ono priporočilo iz takega župnišča znani dr. Lampe. A ker nismo tako zaručani, da bi ne vedeli, kaj namerava deželni šolski svet sporazumno z deželnim odborom s tem storiti, povemo Vam, gosp. dr. Lampe, da se Vam Vaša nakana ne bode posrečila. Čujte: Zvedeli smo od zanesljive strani, da nam hoče deželni šolski svet na komando idrijskih klerikalcev kar natihoma utihotapiti hčerko nekega idrijskega klerikalca na našo šolo kot pomožno učiteljico. Opažovali bomo skrbno to skrito klerikalno zvižajo in tudi skrbeli, da se to ne uresniči. Idrijske klerikalce pa sploh naša šola nič ne briga, kakor tudi to ne, kdo bo na njej poučeval. Skrbijo naj rajši, da bodo prej spravili pod streho svoj »čukarski dom«, ki ga jim gradi brezplačno gosp. Didič. Kolavdacijski ogled za zgradbo nove šole na Gori in v Zavrteu se je vršil meseca junija 1905 na ukaz okrajnega šolskega sveta v Logateu. Šola na Gori se je dovršila, a ona v Zavrteu se pa še sedaj ni pričela graditi, ker noče deželni odbor izdati v to svrhu potrebnega dovoljenja. Stavbeni odbor, ki se je sestavil še isto leto, je pričel takoj z delom ter si nabavil skoraj ves material za zgradbo stavbe. Napraviti so dali tudi cementne planete za streho, ki so zložene že par let ob pokopališčnem zidu. Okrog njih leži polno razdrobljenih, ker se otroci igrajo z njimi ter jih pobijajo. S tem se dela velika škoda občanom in to le po krivdi klerikalcev, ki so tako vneti za blagor kmetskega ljudstva, da mu niti toliko izobrazbe ne privoščijo, da bi se znal vsak vsaj podpisati. Čudno se nam zdi, da deželni odbor noče izdati dovoljenja za graditev nove šole v Zavrteu, ker je že z odlokom z dne 7. februarja 1908, št. 1549 dovolil županstvu, da sme vzeti v to svrhu potrebno posojilo pri mestni hranilnici ljubljanski. Vendar je nam to znano. Lansko leto je naprosil krajni šolski svet v Zavrteu deželnega poslanca gosp. Gangla, da naj predlaga

pri prvi seji, naj se vendar izda to dovoljenje, kar je ta tudi storil. In kaj smo zvedeli kmalu potem iz ust gosp. Laha? **Da šola v Zavratcu samo radi tega ne bode odobrena, ker se je Gangl zanjo potegnil.** Ako se te klerikalne spletke — v sedanjih časih je vse mogoče — uresničuje, bode nastal med občani tak prepir, kot je vladal zadnja leta v Žireh. In kdo bo tega kriv? Nihče drugi, kot klerikalci, osobito pa nekaj tukajšnjih klerikalnih širokoustnežev. Zavedne Zavratčane, katerim je kaj za zdravje svojih otrok, pa pozivljamo, da ne pošiljajo svojih otrok k poduku v župniško klet, ki je še za shrambo krompirja preslaba. Za danes dovolj. Drugič, ko zopet kaj izvemo — kaj več.

n »Prva vipavska vinorejska zadruga« se vkljub strastnim napadom od strani škodoželjnih klerikalcev in drugih sličnih nasprotnikov našega vinogradništva krasno razvija. Izvozila je letos ogromno množino vipavskega vina na Češko in tako seznanila naše brate Čehe z dobroto vipavskih vin. Sedaj je odprla tudi pot vipavskim vinom na Moravskem. Le podjetnosti te zadruga se imajo letos zahvaliti vipavski vinogradniki, da se je skoro ves lanski pridelek poprodali in da so cene vinu sedaj tako visoke.

n **Vinska kupčija na Vipavskem** je bila zadnje mesece silno živahna. Odprodal se je skoro ves lanski pridelek. Vsled velikega izvoza vipavskih vin, je pa tudi cena silno poskočila. Vina, ki mu je bila cena pred enim mesecem 18 K hektoliter, se sedaj prodajajo po 32 K hektoliter, a cena še vedno silno narašča.

n **Maše ne bodo imeli** na mali Šmaren v Logu pri Vipavi kot kazen za ples v Vipavi. Kaj pa bodo rekli klerikalni gostilničarji v Logu, ki bodo edino prizadeti po ti prepovedi?

n **Veliko plesno veselico** napravi letos na mali šmarni dan v Vipavi tamošnja požarna bramba. Ples se prične po popoldanski božji službi. Kakor je vidno, so člani požarne brambe boljši katoličani nego »Cuki«, koji so na dan svojega velikega izleta na Vipavsko na binkoštno nedeljo v Vipavi med popoldansko božjo službo v bližini cerkve telovadili in se je godba prav dobro slišala v vipavski cerkvi med popoldansko božjo službo.

n **Hišo pokojne gospe Julijani v Vipavi** je kupila, kot čujemo klerikalna zadruga. Ker je bilo pripravno poslopje sredi trga na dražbi menda prenizko cenjeno, se je prodalo sedaj kar pod roko. Nam se to ne vidi prav in ne moremo verjeti, da je kaj takega dopustilo varstveno sodišče, oziroma varuh mladoletnih dedičev.

n **Kmetoško hranilnico in posojilnico** so ustanovili rodoljubi v Vremah na Notranjskem. Posojilnica prične poslovati že ta mesec. V načelstvo so bili izvoljeni gg.: Julij Čenčič, nadučitelj v Vremah, (načelnik), Franc Novak, posestnik v Vremskem - Britofu; Janko Dekleva, trgovec v

Vremskem Britofu; Jakob Biščak, posestnik iz Famelj in Leopold Dekleva, posestnik in gostilničar v Vremah.

n **Vinska letina** letos na Avstrijskem in Ogrskem ne kaže tako ugodno, kakor je bila lani. Mnogokje je napravil veliko škodo veliki mrz iz letošnje pozne pomladi, tako osobito v mnogih krajih Ogrske. Po mnogih krajih pa je pobila toča, na Slovenskem krog Ormoža in nekaj tudi v Istri in na Vipavskem. Letošnja letina ne bo niti tako obilna, kakor je bila lanska, pa tudi pridelek ne bo tako izboren, ker grozdje letos silno slabo dozoreva. Upati je vsled tega, da bodo naši vinogradniki lanski pridelek lahko spravili v denar. Vinske cene so pričele splošno rasti.

n **Čukarija v Dol. Logatcu.** Pišejo nam iz Dolenjega Logatca: Čukarija je pričela zidati svoj dom na prostoru prejšnje cerkvnice. Mnogo pota so imeli, ko se jim je zidanje ustavilo, ker so kar na svojo roko začeli podirati cerkvenikov dom, a naposled so le dosegli svoj namen. Ni čuda, saj jim je šlo vse na roko, celo »zavedni« župan. Že ve zakaj! Zelo uzoren red imamo tudi v cerkvi. Pred letom so odstavili organista vsled neke laži, ki se jim je pa pred sodiščem dokazala. A njih ljubezen do bližnjega ni segala tako daleč, da bi ga sprejeli nazaj v službo, raje so bili brez cerkvenega petja. Končno so dobili novega organista, a ta jim je kmalu pokazal hrbet in odšel. Sedaj pa zvone otroci, da se ljudje vedno povprašujejo, kdo je umrl ali če kje gori, v cerkvenih orgljah pa domujejo družine pajkov. Napravite že enkrat red, gospod župnik!

n **Iz Hotedršice** nam pišejo: Pretekli teden bi se kmalu zgodila velika nesreča v trgovini g. Antonije Albreht. Vžgala se je bata v skladišču, a k sreči so ljudje takoj pogasili ogenj. Gospa je bila zavarovana in je škoda povrnjena. — Celo leto je bil mir v naši občini, a časi se vidno spreminjajo. Prišla je na tukajšnjo pošto neka ženska, ki sliši na ime Jerinova »Hana«, zagrizena klerikalka, ki ne da ljudem nikdar miru in kjer le more naredi prepir in sovraštvo. Svetujemo pa dekletu, naj pazi na svojo službo in drži urad v redu, da ne bodo ljudje po cele ure čakali ob uradnih urah na njo. Poštno ravnateljstvo prosimo, da jo podučí, da je poštni urad (notranji) samo za uradne osebe. Toliko danes, prihodnjič več.

n **Pogozdovanje Krasa.** Iz poročila o delovanju komisije za pogozdovanje Krasa za leto 1908 je razvidno, da se je obsejalo v preteklem letu na novo 12082 hektarjev zemlje. Za to se je porabilo 892.600 sadik, in sicer 731.000 črnih borov, 130.000 smrek, 5000 japonskih macesnov, 22.000 jelš in 4600 jesenov. Stroški za te nasade znašajo 8236 K 37 v. — **Za popravo** nasadov se je porabilo 1,203.000 borov in 24.000 smrek, kar je stalo 9996 K 91 v. — Konec poročila slove: Spričo manjkajočih sklepov deželnega zbora se deželni

prispevek od l. 1904 dalje ni izplačal, in znaša še neizplačani prispevek že 26.000 kron. Na račun tega je prejela komisija za pogozdovanje Krasa leta 1908 3000 K, ker ni mogla drugače izhajati. Vsled neplačila deželnih prispevkov se je moralo tudi omejiti pogozdovanje.

n **Strela je udarila** v nedeljo 22. t. m. ponoči v hruško ob kozolecu Jan. Gnezda, posestnika v Jeličnem vrhu št. 22, ter od tam odletela v kozolec, ki je bil takoj ves v ognju in je tudi do tal pogorel. Le mirnemu vremenu se je zahvaliti, da je moglo občinstvo rešiti deset korakov od kozolea stoječo hišo istega posestnika, ki je tudi s slamo krita. Škoda znaša 800 kron, zavarovalnina pa 300 kron. Zgorelo je tudi za 100 K sena in pet vreč omlačenega ječmena.

Gospodarstvo.

gd Moč in stanje zadrugaštva. Pomagaj si sam in bolje ti bode, to geslo gre Kranjcem čedalje bolj v meso in kri! Lepi uspehi se dosegajo, ako delajo člani enega stanu vsi za enega in eden za vse. Tako se vzajemno podpirajo. Kako daleč smo dospeli Kranjci po številu zadrugaških organizacij, vidimo iz uradnih podatkov na Dunaju. Leta 1909, in sicer 1. januarja imeli smo skupno 365 zadrug; med temi 207 z neomejeno zavezo ali poroštvo, t. j., da člani jamčijo za obstoj s celim svojim premoženjem, kar ga imajo in 158 zadrug z omejeno zavezo, kjer člani jamčijo le z gotovim delom svojega premoženja, kar je natančno določeno v vsakih pravilih.

Te zadruga so se delile v podrobnem tako - le:

Posojilnice	sistem	zavezo		skupaj	
		omejena	neomejena		
Zveze	omejena			5	
	neomejena			5	
	skupaj			10	
Razne zadruga	omejena			1	
	neomejena			2	
	skupaj			3	
Stavbinske zadruga	omejena			2	
	neomejena			3	
	skupaj			5	
Obrtne zadruga	omejena			—	
	neomejena			18	
	skupaj			18	
Kmetijske zadruga	omejena			8	
	neomejena			103	
	skupaj			111	
Konsumna društva	omejena			—	
	neomejena			15	
	skupaj			15	
Posojilnice	sistem	zavezo	omejena	189	7
			neomejena	17	
		skupaj	206	17	
			223	17	

Cela Avstrija brez Ogrske je imela ta čas 13.754 zadrug, in sicer z omejeno zavezo 6458 in z neomejeno zavezo 7296. Napredek in prirastek mimo leta 1908 je bil za 1234 zadrug, če vzamemo po razdelbi poročstva za 657 z omejeno in 577 zadrug z neomejeno zavezo. Te številke uče in kažejo, kaka prihodnost in moč leži v združništvu. Zato naj vsakdo med ljudstvom uneto deluje, da se ustvari boljše blagostanje prebivalstva tem potom v eni ali drugi obliki, kakor ravno najbolj prija krajevnim razmeram.

LISTEK.

Zaarana nevesta.

(Konec.)

Čez tri tedne se je pa zgodilo to-le:

Jože Krč, naš zaljubljeni junak, je šel zvečer h krojaču sosednje vasi merit nove hlače. Blago je kupil na zadnjem sejmu v fari. Ko se je vračal v mraku proti domu, mahnil jo je mimo smrekovega gozdiča, ki je rasel in še raste ob okrajni cesti. Šel je počasi in premišljeval svojo prihodnost, ko se vzameta čez teden dni z Marico, s katero bosta skupaj obdelavala življenja grudo v svoje in svojih naslednikov zveličanje. Krč si je slikal bodočnost zelo lepo, zato je bil pa tudi prav vesel, da sta se z Marico spoznala tako dobro in tako na hitrico.

Prišedši skoraj do konca omenjenega smrekovega gozdiča, zasliši šepetanje v bližini. Obstane in prisluškuje. Moški in ženski glas. Mladi ljudje radi slišijo, kaj se plete med moškim in žensko ponoči v samoti, zato je tudi Jože Krč slastno vlekel na ušesa ta-le pogovor:

»Še mar mi ni zanj, za tega pusteža, ki se drži kot pust na pratiki«, rekel je ženski glas. »V kloster naj bi šel za kozla, ne pa da misli, da ga bom jaz vzela za moža, da bi se mi krave smejale!«

»Basama za uzarami, pa pravijo, da te je zaaral!«, omenil je moški glas in Jože je spoznal v njem glas svojega prijatelja Vrhovčevega Mihe.

Ženska se je hrupno zasmejala in dejala:

»Zaaral! Prismoda! Kakor bi kupoval telico v hlevu! Kdaj si pa še slišal, da se nevesta zaara? Kot bi bil tam doma, kjer s cajkami zvone! Ko prideva prvokrat skupaj, mu jih povem, da ga bodo ušesa bolela in da si bo zapomnil, kdaj se je sličil za Gregčevo Marico. Norec sedem sort!«

Jožetu Krču je zastala kri. Gregčevo Marica, njegova srčna želja tako govori! Ne, ni dobro slišal, to ni njen glas. Začel je poslušal dalje.

»Ta oblednež, ki ni za nobeno družino, ki se drži kot bi bil materi božji olje izpil ali pa če bi ga bil iz kislega mleka potegnil, ki mu sega pamet samo

do nosa in do mustač, ki jih še prazapprav nima, ki se dela skušenega in pametnega, pa je tako neumen, da bi še zdaj obližnil palico, s katero bi ga namahal šomašter, pa misli, da se bom jaz pokorila vse življenje ž njim?! Nikoli! Norčujejo se iz njega in pravijo: Jože Krč ima prisadno piko na pameti, katera pika se mu nikoli ne ozdravi. Pa je res. Tako butastega človeka še nisem videla v življenju, zato pa ima tako glavo kot kapelj.«

Jože Krč je po teh besedah, izročenihi o njegovi osebi in njegovih lastnostih, kar počenil od samega začudenja. Morda bi se bil celo kar sesedel, ko bi bil čul, kako sta si Marica in Vrhovčev obetala ognjeno ljubezen in zvestobo in videl, da sta si to tudi v dejanju pokazala.

Tisto noč je Jože Krč slabo spal. Premetaval se je po pšeničnih otepkih, da so se bilke drobile v prah, vmes pa kahal hudo jezo in maščevanje nad nezvesto ljubico.

Ko se je jelo svitati, je bil že pokonci. Umil se je, počesal se z umazanim glavnikom, kar je storil sicer le o velikih praznikih, oblekel zelen žametast lajbeč s koščenimi belimi gumbi ter si nadel nikel-nasto uro z žlajdrasto verigo, na kateri je visel tolar-križevce. Pogledal se je še enkrat v ubito ogledalo, nato pa zaprl vežna vrata, vtaknil ključ med bližnje butare in vzel pot pod noge po cesarski cesti.

Dolgo je hodil, štiri ure je hodil. Po preteku štirih ur je stal v mestu pred veliko hišo, kjer je bila pri glavnih vratih tablica z napisom: Dr. Peter Zvitorep, advokat. Moral je čakati nad uro, predno so se odprla vrata v odvetniško pisarno, a naš Jože Krč je potrpežljivo čakal, kajti prišel je s trdnim sklepom.

In ko je prišel na vrsto pri advokatu, pripovedoval je, kako se mu je izneverila nevesta, kako se je veselila z drugim, ko je šel on hlače merit, ona, s katero je imel trdno voljo skleniti nerazrušljivo zakonsko vez, da jo je zaaral — ne zveze, ampak nevesto — in da hoče zdaj imeti povrnjeno dvojno aro in stroške, če ne zlepa pa zgrda. Advokat je poslušal in pisal, končno pa zahteval od Krča pet goldinarjev na račun, da ve, s kom ima opraviti. Krč je odrinil zahtevani znesek in odšel na advokatov poziv z zavestjo, da bo dr. Zvitorep že pokazal Marici, da s Krčem ni dobro uganjati muh. Vsaj tako ga je zagotovil oni.

Tri dni pozneje je dobila Marica to-le klasično pismo, ki se nam je k sreči ohranilo v celoti:

Spoštovano dekle!

Na izrecno željo klienta Jožeta Krča predočim Vam radi obvarovanja pred večjimi stroški prvo pismeno Vaše vsekako neumljivo, klientu stroške provzročujoče obnašanje proti njemu.

Vaš nikakor ne opravičen, za klienta vsled vršivših se oklicev v cerkvi vsekako poniževalen, če ne celo sramotilen od-

stop od nameravanega zakona, povzročil je temu brezkoristne, vsekakor od človeka, kateri take izdatke povzroči, povračljive stroške.

Izdal je šele po Vašem sprejetju ponudbe v zakon, tedaj vsekako od Vas napeljan, sledeče: za občinsko dovoljenje zakona 5 gld., za oklice 1 gld. 40 kr., za zaaranje vajine ljubezni 10 gld., za predstojče pismo 60 kr., skupaj tedaj 17 gld. po nepotrebem.

Vaš odstop premenil je te za zakon potrebne izdatke v nepotrebne, krivda je na Vaši strani.

Svetujem Vam tedaj, ako se hočete večjim sitnostim in stroškom izogniti, da omenjeno vsoto tekom 8 dni vplačate v moji pisarni, ali pa naravnost Vašemu bivšemu ženinu in se s potrdilom pri meni izkažete, ker drugače Vas moram tožiti.

Pozdravljam

dr. Peter Zvitorep
advokat.

Ko bi bil Krč vedel, kaj si nakoplje s svojim nadlegovanjem advokata! Marica je v svoji brezmejni hudobnosti — drugače se to imenovati ne more! — advokatovo pismo kazala ljudem, ki so zbijali šale na Krčev račun, konec je pa bil, da je Krč ostal večer samec, ki ga je še koncem njegovega življenja vpraševal vsak otrok, kako je bilo takrat, ko je nevesto zaaral.

Marica je vzela Vrhovčevega Miho, prvega otroka sta pa dobila tako kmalu, da je šla sosedna Urša v pratiko gledat, če ni prišel prekmalu na svet. Pravijo, da se ji račun ni čisto ujema. Nekateri so imeli na sumu Jožeta Krča, Marica je pa vedela, da je Krč tako nedolžen pri vsej stvari, kot bi bil ravnokar padel izpod nebes. To verjamemo tudi mi.

Izdajatelj in urednik Rasto Pustoslemšek.

Čistnica uredništva.

Prijatelju v V. Uredništvo bo v bodoče previdno. Tvoji želji pa mi žal ni mogoče ustreči, ker bi bilo to proti temeljnemu uredniškemu načelom. Živel!

Dopisnikom! Pošiljajte nam mnogo novic in zanimivih vesti, a vse naj bodo kratke in jedrnat!

Loterijske številke.

Dvignjene v četrtek dne 26. avgusta 1909.

Brno: 59, 84, 10, 5, 67.

Dvignjene v soboto dne 28. avgusta 1909.

Linc: 74, 30, 36, 24, 53.

Trst: 83, 50, 12, 90, 79.

Utekkel je na postaji Logatec pet mesecev star, kratkodlak, rujav ter sivopikast pes

prepeličar

z dolgim repom, ki sliši na ime „Pazi“.

Kdor bi ga našel, naj izvoli to sporočiti Ivanu Riharju v Gorenjem Logatcu.

Na prodaj je

hiša

blizu železniške postaje; zraven je tudi kegljišče in lep vrt. 51 3-1
Vsako natančnejše pojasnilo se dobi pri lastniku **Franjo Severju**, posestniku v Hrastju in **Ludoviku Špillarju**, posestniku v Št. Petru na Krasu.

Dva dobra
čevljarska pomočnika
išče 50 1-2
Alojzij Fabian
čevljarski mojster v Črnomlju.

Zastopnik 28 11-8
valjčnega mlina **Vinka Majdiča** iz Kranja **Slavoj Jenko** ima zaloge za odjem na debelo v Trnovem in Podgradu.

Trgovci! „Svoji k svojim“.

Prvi slovenski

pogrebni zavod

se priporoča slavnemu občinstvu
za ureditev pogrebnih sprevedov v Ljubljani in na deželi po nizki ceni.

Naročila se sprejemajo pri 21 12-8

Franc Vidaliju | **Josip Turk**
Ljubljana | lastnik prvega slovenskega
Prešernova ulica. | pogrebnega zavoda.

Lepo arondirano

posestvo

v krasnem kraju Vipavske se prodaja.

Posestvo sestoji iz hiše z gospodarskimi poslopji, vinogradov, njiv, travnikov in gozdov. Poslopje je vse zidano in z opeko krito. V hiši se izvršuje gostilniška obrt; pripravna je tudi za vsako drugo obrt. Ponudbe oziroma vprašanja na upravo lista pod št. 46 3-3.

Eng. Franchetti
v Ljubljani, Sodnijska ulica 2, nasproti kavarne „Evropa“
priporoča svojo elegantno in higijenično urejeno
brivnico
in prodajo raznih dišav in kozmetičnih predmetov.
Svoji k svojim! 20 52-8

Restavracija
pri
„Zlati kapljici“
v Ljubljani, Sv. Petra cesta 27
priporoča slavnemu občinstvu
svojo izbornu kuhinjo, naravna vina
in pivo.
Zmerne cene in točna postrežba.
Lepi, prijazni prostori, krasen vrt itd.
Za obilen obisk se priporočata
38 10-8 **Leopold in Alojzija Tratnik.**

Ustanovljena leta 1868.
Absolutno pred ognjem in tatovi varne
BLAGAJNE
izvrstne kakovosti
prodaja tovarna blagajn **M. Adlersflügel**
Dunaj, I., Franz Josefs-Kai št. 27.
Založnik rajfajzen. zadrug itd.
43 24-7

Ne najdražje, ampak najcenejše so
Pekatete, ker se zelo nakuhajo in se jih
potrebuje!

25 19-8

Poštne hranilnice št. 12.921. Ustanovljena leta 1896.

Posojilnica in hranilnica v Moravčah

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
pisarna v hiši št. 1 (pri Jomanu)
sprejema in izplačuje hranilne vloge ter jih obrestuje po 4 1/2% od prvega dneva vlaganja sledečega meseca in do konca meseca, po katerem se je izplačala vloga.
Uradne ure so ob nedeljah od 1. do 5. ure ter vsako sredo od 4. do 6. ure popoldne. 22 25-8
Pojasnila se dajejo vsak dan od 8. do 12. ure dopoldne, izvzemši praznikov.

Največja zaloga navadnih do najfinejših
otročkih vozičkov

36 25-8 in navadne do najfinejše

žime.
M. Pakič
v Ljubljani.
Neznanim naročnikom
se pošilja s povzetjem.

Deset zapovedi za kmetovalca
in deset zapovedi za zdravje

lepo tiskanih, prav zastoj in franko po pošti dobi vsak, ki piše ponje od lekarnarja

Trnkóczyja v Ljubljani,
zraven rotovža. 33 25-8

Posojilnica za il. bistriški okraj

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Trnovem

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne
in od 2. do 4. ure popoldne,

jih obrestuje po 4 1/2%

ter pripisuje nevzdignjene obresti vsacega konec leta h kapitalu.
Rentni davek od vložnih obrestí plačuje hranilnica iz svojega, ne da ga bi zaračunala vlagateljem.

Za varnost vlog jamči 627 zadrugnikov z vsem svojim premoženjem in rezervni zaklad z 49.971 K 81 h.

Posojila daje posojilnica po 5 1/3% na osebni kredit in proti vknjižbi. 42 6-3

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure dopoldne.

Obrestuje hranilne vloge po 4 3/4% od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5 1/2% in amortizaciji najmanj 1/2%, na osebni kredit po 6%.

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob **torkih**, posojila se izplačujejo le ob **petkih**.

Franc Kraigher

krojaški mojster v Ljubljani

Kongresni trg št. 5 (Zvezda).

Priporočam se za izdelovanje

oblek za gospode.

Domače in inozemsko blago imam vedno v zalogi.

Cene zmerne! Delo solidno! Postrežba točna!
26 25-8

V. H. ROHRMANN

(prej Jože Strzelba)

LJUBLJANA

kupuje razne rastline, korenine, rožice, semena, lubje, divji kostanj, češminjev sok, jabolka za mošt, kosti, parklje, loj itd.,

ima kot lastnik trdnice 40 24 7

M. PAKIČ

vedno največjo zalogo škafov, raznih lesenin, košar, fine žime, morske trave itd.

Mlekarska zadruga v Moravčah

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

ima vedno v zalogi 23 25-8

polnomastni in polmastni emendolec ter polnomastni in polmastni trapist:

emendolec kg	K 1:60	polnemendolec kg	K 1:30
trapist . . .	„ 1:80	poltrapist . . .	„ 1:60

Prva slovenska trgovina

Pevc & Koželj

v KOČEVJU, v hiši slovenske „Kočevske posojilnice“

Manufakturno, galanterijsko in specerijsko blago

na debelo in drobno.

Zaloga moke V. Majdiča ter zaloga železnine.

31

25-8

Ustanovljena 1882.

Pošt. hranilnični račun št. 828.406.

Telefon števil. 185.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 18, v Ljubljani

v lastnem združnem domu.

je imela koncem leta 1908.

denarnega prometa

K 71,417.344-75

upravnega premoženja

K 17,519.983-93.

Obrestuje hranilne vloge

po $4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog dne 31. decembra 1908

kron 17,102,911-27.

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po 6% . Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

6 25-8

Izborno
češko budejeviško pivo,
 katero se prodaja v prid družbe sv. Cirila in Metoda
 priporoča 40 24-7
 glavna zaloga češke budejeviške pivovarne
 v Ljubljani, Sv. Petra nasip št. 27.

Ljubljana **Josipina Herrisch** Židovske ul. 7.
 priporoča svojo bogato zalogo
moških, ženskih in otroških čevljev
 najnovejše oblike, zelo trpežne ter elegantne fasone,
 rjave in črne prave ameriške čevlje
 37 25-8 za gospode in gospe.
 Zunanja naročila točno.

Prva narodna veletrgovina z železnino
Fr. Stupica v Ljubljani
 Marije Terezije cesta 14 18-8
 priporoča svoje izvrstne
 brane, pluge, ameriške kosilne
 stroje, slamoreznice, mlatilnice,
 čistilnice, motorje, železne blagajne,
 kuhinjsko opravo, štedilnike, peči,
 kakor tudi želez-
 niške šine, tra-
 verze, cement in
 sploh vse stavbne
 potrebščine,
 trombe, cevi in
 tehtnice.
Nizke cene!
 Točna postrežba, solidno blago!

Slovenci! Slovenke!
 Svoji k svojim!

Pred nakupom
 jesenskega in zimskega blaga
 se Vam priporoča
 slovenska trgovina pri
sv. Cirilu in Metodu
 v Ljubljani 10 12-8
 Lingarjeva ulica. Nasproti loterije!

Velika zaloga najnovejšega blaga za
 moške in ženske obleke.
 Največja izber satenastih, volnenih ter svilnatih rut.
 Ob potrebi spomni se vsak na to trgovino.

Vse ostalo letno blago poproda se po znatno znižani ceni!

*	Popravila in preobleke točno in ceno.		Popravila in preobleke točno in ceno.	*
---	--	---	--	---

Najcenejše solnčnike in dežnike
 domačega izdelka priporoča 12 25-8
Josip Vidmar
 — v Ljubljani —
 Pred Škofijo 19, Stari trg 4,
 Prešernova ulica 4.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Del. glavnica K 3.000.000.

Stritarjeve ulice števil. 2.

Rezervni fond K 300.000.

Podružnica v Spljetu.

Podružnica v Celovcu.

Podružnica v Trstu.

Priporoča promese zemeljskih srečk II. izdaje k žrebanju dne 6. septembra 1909. Cena K 5.50.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

52 52-1

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14

poleg Urbančeve manufakturne trgovine

priporoča

13 12-3

klobuke in slamnike

čepice, razno moško perilo, kravate, ovratnike itd.

Blago imam solidno, cene zmerne.

Postrežem točno.

Splošno kreditno društvo

r. z. z. o. z.

v Gosposki ulici št. 7 18-4

sprejema hranilne vloge in vloge na tekoči račun in jih obrestuje s 1. julijem 1909 po 4 3/4 % brez odbitka rentnega davka; eskomptira menice in daje posojila na osebni kredit po 5 1/2 % do 6 1/2 %.

Lastno premoženje znaša v deležih in zakladih	K 179.765-55
Skupna aktiva	1.242.166-77
Denarni promet v letu 1908	6.296.087-46

Stanje hranilnih vlog nad 36 milijonov kron.

Rezervni zaklad nad 1 milijon kron.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA.

Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in vso davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska sprejema hranilne vloge vsak dan od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4 1/4 % ter pripisuje nevzdigljene obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj.

Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagatelj ne zaračuni.

Denar se lahko pošilja tudi po pošti.

Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Posoja se na zemljišča po 4 3/4 % na leto. Z obrestmi ob enem pa plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo skupaj ravno 5 % izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 1/2 leta. Kdor plačuje 6 % izposojenega kapitala, poplača dolg že v 33 letih. Dolžnik more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako to hoče.

Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Mestna hranilnica izdaja lične domače hranilnike proti vlogi 4 kron, ki se takoj obrestujejo.

Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi navajajo otroke k varčnosti.

V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov je vpeljala ta slovenska hranilnica tudi

kreditno društvo.

Mestna hranilnica ljubljanska se nahaja v lastni palači v Prešernovi prej Slonovi (Elefantovi) ulici števil. 3.

7 25-8

V korist „Družbe sv. Cirila in
Metoda“

ČEŠKO PIVO

Ceške delniške pivovarne
v Č. Budejovicah.

• • •

Zalogi za Notranjsko:

Postojna

Trnovo

16 14-8

na Kranjskem.

Dva djiaka

se sprejmeta na hrano in stanovanje.

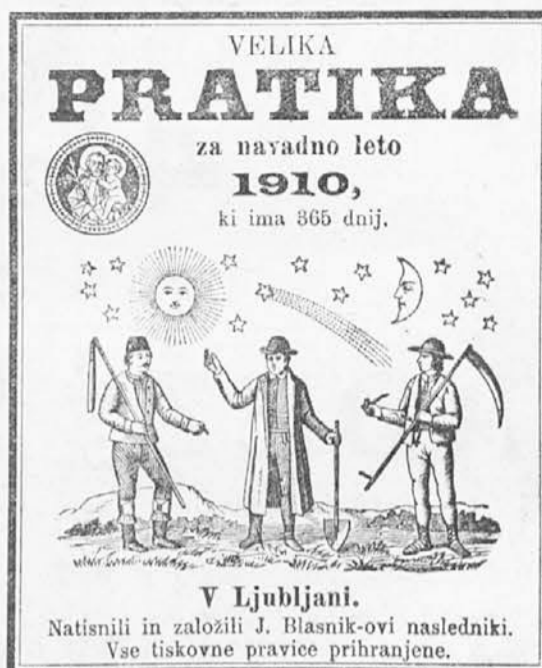
Klavir je na razpolago. 45 4-3

Josipina Lavrenčič, Marije Terezija cesta št. 11.

Izšla je

edino prava, starodavna **BLASNIKOVA**

Zahtevajte le Blasnikovo Pratico, ker le ta je edino prava, starodavna Pratica. Ne dajte se premotiti s kako drugo podobno Pratico in kupujte le Blasnikovo, ker to Pratico so tudi Vaši pradedje in dedje najraje imeli.

Le ona Pratica, ki ima na prvi strani tako podobo, kakoršna se vidi tu, je prava starodavna Pratica. Zahtevajte torej le Blasnikovo "Veliko Pratico", ktera se drži gesla: "Vse za vero, dom, cesarja!"

V Ljubljani.

Natisnili in založili J. Blasnik-ovi nasledniki.
Vse tiskovne pravice prihranjene.

Cena 24 vinarjev.

Naša Pratica prinaša tudi letos mnogo zanimivih podob. Držite se Vaše stare prijateljice **Velike Pratique**, ktere ste najbolj navajeni.

AGRO-MERKUR

osrednja nakupovalna in prodajalna zadruga v Ljubljani

reg. z. z. o. z.

Ljubljana, Janez Terdinova ulica št. 8.

Skladišče tudi v Trstu.

Agro-Merkur dobavlja svojim članom vse potrebščine za gospodarstvo ali za obrt, kakor poljedelske in druge stroje, umetna gnojila (superfosfate, tomaževo žlindro, soliter, kalijevo sol itd.), modro galico, žveplo, krmila, poljske pridelke, vse vrste semen, kolonijalno in špecerijsko blago itd.

Agro-Merkur prodaja pridelke in izdelke svojih članov.

Agro-Merkur se posebno priporoča za nakup bizeljskih in dolenskih, istrskih, dalmatinskih in goriških jamčeno pristnih in izvrstnih vin. Cene jako nizke.

Agro-Merkur ima jako obširne in ugodne zveze; zategadelj lahko vsakomur jako dobro in hitro postreže.

2 54-8